

افتتاح «ریمدان» تسهیل‌کننده تجارت ایران-پاکستان

عضو هیات رئیسه اتاق مشترک بازرگانی ایران و پاکستان گفت: پیش از این یک مرز رسمی و چند بازارچه داشتیم اما با افتتاح مرز ریمدان صاحب دو مرز رسمی می‌شویم. مرز پیشین در میرجاوه بود و الان باتوجه به وسعت سیستان و بلوچستان گذرگاه مرزی دوم نیز افتتاح می‌شود. محمود تهیدست در گفت‌وگو با ایلنا درباره افتتاح دومین گذرگاه مرزی بین ایران و پاکستان اظهار کرد: بین ایران و پاکستان دومین مرز در حال رسمی شدن است؛ یکی میرجاوه در تفتان و دیگری ریمدان در

به بهانه یک‌سالگی توافق تجاری ایران و اوراسیا بررسی شد

توسعه تجارت با چاشنی مشکلات

در حالی که همین چند هفته پیش و اوایل آبان، توافقنامه ایران با اتحادیه اقتصادی اوراسیا یک‌سالگی خود را پشت سر گذاشت، به‌نظر می‌رسد باتوجه به شرایط مختلف در سالی که گذشت، برآوردهای انجام شده درباره آن، به رکوردهای موردنظر در صادرات و ارزآوری نرسیده است. البته بخش قابل توجهی از این وضعیت تحت تاثیر محدودیت‌های مبادلات تجاری به‌دلیل همه‌گیری ویروس کرونا در ماه‌های گذشته بوده است. البته مشکلاتی نیز به‌دلیل تحریم‌های اقتصادی علیه ایران، در این زمینه وجود داشته است. اما بدون در نظر گرفتن این موضوع، آیا سایر شرایط برای موفقیت‌آمیز بودن این توافقنامه مهیا بوده است؟ به‌راستی برای اینکه کشور ما در حوزه صادرات و تجارت بین‌الملل بتواند بیشترین بهره را از چنین توافقنامه‌ای ببرد، نیاز به چه بسترسازی‌هایی وجود دارد؟ گزارش تجارت کلان این شماره روزنامه **تجارت**، نگاهی به روند مبادلات تجاری ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا و چشم‌اندازهای آینده این توافقنامه دارد. با ما همراه باشید:

رئیس‌جمهوری روسیه در نشست شورای عالی اقتصادی اوراسیا از تصمیم‌گیری برای آغاز نخستین مرحله از گفت‌وگوها درباره توافقنامه تجارت آزاد با ایران خبر داد. ولادیمیر پوتین، رئیس‌جمهوری روسیه در سخنرانی خود در نشست شورای عالی اقتصادی اوراسیا که به‌صورت ویدئو کنفرانس برگزار

تجارت آزاد اوراسیا و ایران نزدیک است

شد، گفت: پیش‌تر تصمیم گرفته شد یک منطقه آزاد تجاری میان اعضای این سازمان در یک طرف و جمهوری اسلامی ایران در طرف دیگر ایجاد شود. بنا بر گزارش ایسنا به نقل از وبسایت رسمی ریاست‌جمهوری روسیه، وی در بخش دیگری از سخنان خود اظهار کرد: شورای عالی اقتصادی اوراسیا

موانع کرونا در مسیر تجارت ترجیحی

باغی داشتیم و این‌اقدام جزو مزیت‌های صادراتی ما به کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا محسوب می‌شد. با این حال متأسفانه از بهمن و اسفند سال گذشته، شروع همه‌گیری ویروس کرونا در دنیا، انسداد مرزها، قرنطینه‌ها و کند شدن روند مبادلات بین کشورها باعث شد روابط تجاری بین کشور ما و اتحادیه اوراسیا با سرعت مطلوبی دنبال نشود. البته در ماه‌های اخیر با کنار آمدن کشورها با حضور این ویروس و بازگشایی مجدد مرزها، آرام آرام این مبادلات به مسیر عادی و پرشتاب خود بازمی‌گردند.

مزیت‌های اوراسیا برای ایران

کالچی در ادامه درباره مزایای مبادلات تجاری ایران با اتحادیه اقتصادی اوراسیا به خبرنگار **تجارت** گفت: ارتباط با اتحادیه اقتصادی اوراسیا برای کشور ما مزیت بسیار مطلوبی تلقی می‌شود؛ به‌ویژه در شرایطی که اقتصاد ایران تحت فشار بسیار شدید تحریم قرار دارد، این توافقنامه می‌تواند فضایی باشد که از طریق آن بخشی از نیازهای ارزی و اقتصادی کشور تامین می‌شود. وی در عین حال در این باره افزود: البته ما باید این واقعیت را بپذیریم که بازار اوراسیا چه از نظر حجم و گستردگی و چه از نظر ارزآوری جوابگوی همه نیازهای کشور نخواهد بود و نباید در این زمینه مبالغه کرد اما در حد خود توانایی رفع بخشی از مشکلات کشور را دارد و در شرایط فعلی اقتصادی، می‌تواند تحریک را در نظام تجاری ایجاد کند. ما در صادرات اقلامی مانند خرما، کشمش، گل و انواع محصولات کشاورزی و باغی مثل هندوانه، کیوی، پرتقال و گلاب و کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا مزیت داریم.

نیاز به ناوگان مجهز حمل‌ونقل

کالچی در بخش دیگری از صحبت‌های خود در باره لزوم حمایت نهادهای بالادست از تک‌دام این مبادلات

مرز چهارپار. این مرزها تاثیر مثبتی در صادرات کالاهای ایرانی و واردات از پاکستان دارد و امیدواریم استفاده خوبی از این مرز شود. عضو هیات رئیسه اتاق مشترک بازرگانی ایران و پاکستان درباره وضعیت تجارت ایران و پاکستان تصریح کرد: واردات و صادرات به پاکستان در حال انجام است اما میزان صادرات از واردات بیشتر است. البته باتوجه به شرایط شیوع کرونا سرعت تبادل با کاهش مواجه شده است.

در حال اجرای یک توافقنامه همکاری با قدرت‌های بزرگ اقتصادی همچون چین و هند است. پوتین در این باره خاطر نشان کرد: نخستین دور از گفت‌وگوها در زمینه توافقنامه تجارت آزاد با هند در آینده نزدیک خواهد شد. ما در این نشست درباره آغاز گفت‌وگوهای مشابه با ایران نیز تصمیم‌گیری می‌کنیم.

به‌شدت به اعتماد طرف تجاری ما لطمه وارد می‌کند و قراردادهای بلندمدت ما را که از ملزومات ایجاد یک رابطه تجاری مطلوب است، فاقد ضمانت اجرایی جلوه می‌دهد. به این ترتیب ما به‌تدریج بازار این کشورها را از دست می‌دهیم.

ضرورتی به‌نام بارانداز خشک

کالچی در بخش دیگری از صحبت‌های خود بیان کرد: نکته دیگر در این زمینه توجه به ساخت سردخانه و بارانداز خشک در کشورهای عضو این اتحادیه به‌ویژه روسیه که ۷۰ تا ۸۰ درصد مبادلات با این اتحادیه را به‌خود اختصاص می‌دهد، است. دولت باید برای این کار سرمایه‌گذاری و انبارها و سردخانه‌های بزرگ به‌نام دولت ایران خریداری کند تا شرکت‌های ایرانی بتوانند در درجه اول محصولات خود را در این مکان‌ها دپو کنند و در مرحله بعد با اختیار خود به توزیع کالاهای شان بپردازند. وی گفت: صادر کردن مستقیم به فروشگاه‌های آن سوی مرز به‌دلیل اینکه توزیع را در اختیار طرف مقابل قرار می‌دهد، مزیتی برای ما ندارد. اگر توزیع در آن سوی مرز در اختیار صادرکننده ایرانی باشد، او می‌تواند محصول خود را باتوجه به نوسانات بازار ببه‌بهرترین قیمت عرضه کند و در صورت بروز مشکلات نیز منحل هزینه‌های بازگشت کالا به کشور یا فساد کالا نشود.

ساختارهای بانکی و تهارت

کالچی درباره راهکارهای موجود برای تبادل مالی در مبادلات تجاری با کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا عنوان کرد: یکی دیگر از موضوعاتی که در زمینه مبادلات تجاری کشور ما با کشورهای عضو اتحادیه اوراسیا مطرح است، موضوع مشکلات نقل‌وانتقال پول است. وی در پایان گفت: در حال حاضر مکانیسم‌هایی خارج از سیستم سوئیفت در حال تعریف است تا این نقل‌وانتقالات پولی از این طریق انجام شود. در عین حال بخش عمده‌ای از این مبادلات می‌تواند از طریق واردات در مقابل صادرات و تهارت انجام شود.

فرصت‌سوزی نکنیم

اینکه ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا وارد بحث تجارت آزاد بشوند یا نه را زمان مشخص می‌کند اما در حال حاضر مهم این است که هنوز حدود ۲ سال از توافقنامه فعلی ایران با این اتحادیه مانده است. نکته قابل توجه در این مدت این است که ما همچنان دچار تحریم و محدودیت‌های شدید تجاری هستیم و هنوز هم مشخص نیست که آینده اقتصاد و تجارت ما با دولت آقای بایدن، بازگشت به برجام و خروج از لیست سیاه FATF به کجا خواهد کشید. پس شاید بهتر باشد که در این فرصت دوساله حداکثر استفاده را از وجود چنین توافقنامه‌ای بکنیم و به‌جای فرصت‌سوزی به بهره‌برداری حداکثری از آن بپردازیم که قاعدتا این سبیلی نقد بهتر از آن حل‌وای نسبی است.

تحریک ظرفیت‌های منطقه‌ای

حسن گلمرادی
کارشناس اقتصاد بین‌الملل

مذاکرات موافقتنامه موقت تجارت آزاد بین ایران و اورسیا از سال ۱۳۹۵ آغاز شد و در اردیبهشت ۱۳۹۷ به امضای وزیر وقت صنعت، معدن و تجارت رسید و بعد از تصویب در مجلس شورای اسلامی از ۵ آبان ۱۳۹۸ اجرایی شد. این موافقتنامه یک موافقتنامه تجاری بین جمهوری اسلامی ایران و این اتحادیه شامل کشورهای روسیه، بلاروس، قزاقستان، ارمنستان و قرقیزستان است که البته ممکن است در آینده تعداد اعضای این اتحادیه تغییر کند. کشور ازبکستان در حال انجام مقدمات پیوستن به این اتحادیه است و برخی از کشورها هم مانند ایران موافقتنامه با این اتحادیه خواهند داشت. بعضی از کشورها مانند ویتنام و سنگاپور عضو این اتحادیه نیستند، اما تجارت آزاد با این اتحادیه دارند.

پیمان صفر دوست
editor@smtnews.ir

گرچه ارتباط تجاری و روابط اقتصادی از دیرباز مورد توجه دولت‌ها و کشورهای مختلف بوده، اما امروزه این همگرایی کشورها و نزدیکی آنها به یکدیگر اهمیت دوچندانی نسبت به گذشته پیدا کرده و تجارت آزاد و استفاده از مزیت‌های رقابتی، تبدیل به پایه اصلی همگرایی اقتصادی شده است. این واقعیتی انکارناپذیر است که در دنیای امروز اتحادیه‌های اقتصادی و تجاری با هدف بهره‌گیری هر چه بیشتر از مزیت‌های نسبی مناطق مختلف، در سطح منطقه‌ای شکل گرفته و در برخی موارد حتی کارکردی فراتر از همکاری‌های تجاری پیدا کرده‌اند. اتحادیه‌های تجاری با حذف موانع تعرفه‌ای و غیرتعرفه‌ای و تسهیل روابط تجاری، شرایط مناسبی برای تحریک ظرفیت‌های منطقه‌ای فراهم می‌کنند و می‌توانند از این طریق به افزایش رشد و توسعه کشورها کمک فراوانی کنند. یکی از اتحادیه‌های اقتصادی که در سال ۲۰۱۵ میلادی در منطقه به‌منظور تسهیل تجارت بین کشورها و ایجاد بازار مشترک شکل گرفته، اتحادیه اقتصادی اوراسیا است که کشورهای عضو آن از نظر جغرافیایی نزدیکی زیادی به کشور ما دارند. اعضای رسمی این اتحادیه را در حال حاضر کشورهای روسیه، بلاروس، قزاقستان، ارمنستان و قرقیزستان تشکیل می‌دهند. البته اعتبار این اتحادیه تنها به روابط تجاری بین اعضای آن محدود نمی‌شود. تمرکز منابع غنی طبیعی از جمله نفت و گاز و رقابت قدرت‌های جهانی برای نفوذ در این منطقه، اهمیت اتحادیه اوراسیا را به لحاظ اقتصادی و سیاسی افزایش داده است.

۵ کشور عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا در مجموع حدود ۱۶ درصد مساحت دنیا را در اختیار دارند. این کشورها علاوه بر این، حدود ۲۵ درصد منابع معدنی دنیا، ۴۰ درصد ذخایر گاز جهان، ۲۵ درصد گاز طبیعی، ۲۵ درصد زغال‌سنگ و همچنین ۲۰ درصد نفت جهان را در خود جای داده‌اند. نزدیکی جغرافیایی و تمایل کشورهای بزرگی از جمله چین و هند برای ارتباط با اتحادیه اوراسیا و حمایت آنها از این اتحادیه، به این مجموعه اقتصادی اهمیت ژئوپلیتیکی بیشتری داده است؛ به‌گونه‌ای که چین هم‌اکنون در حال اجرای پروژه‌های بزرگ ترانزیتی به‌منظور تسهیل حمل‌ونقل و اتصال بین قاره آسیا و اروپا است. با شکل‌گیری دوباره تحریم‌های کشورهای غربی به‌ویژه آمریکا علیه ایران، حضور در اتحادیه اوراسیا برای کشور ما به‌عنوان یک بازوی منطقه‌ای، نسبت به گذشته از اهمیت بیشتری برخوردار شده و می‌تواند در رشد اقتصادی و تجاری کشور بسیار مؤثر باشد. در هر حال به‌نظر می‌رسد سیاست تشویق صادرات غیرنفتی به کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا و تامین نیازهای ضروری اقتصادی از کانال این اتحادیه و برنامه‌ریزی برای این موضوع، می‌تواند به شکل مطلوبی به کاهش فشارهای اقتصادی تحریم‌های موجود علیه ایران و نیز افزایش و جهش تولید که شعار و هدف کشور در امسال نیز هست، بینجامد. معاونت توسعه صادرات وزارت صنعت، معدن و تجارت نیز ۵ کارگروه در حوزه‌های مختلف گمرکات، حمل‌ونقل و بانکی تشکیل داده تا بتوان به یک موافقتنامه جامع تجارت آزاد با اوراسیا دست یافت. باتوجه به موافقتنامه‌هایی که اوراسیا با دیگر کشورها دارد، فرصت مناسبی برای توسعه همکاری‌های اقتصادی با ایران فراهم خواهد شد.

دکتر ولی کالچی، پژوهشگر ارشد مرکز بررسی‌های استراتژیک ریاست‌جمهوری در گفت‌وگو با **تجارت** اظهار کرد: قرارداد تجارت ترجیحی ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا پس از تصویب لایحه آن در خرداد سال گذشته در مجلس شورای اسلامی، ۵ آبان ۱۳۹۸ به‌طور رسمی آغاز به کار کرد و در حال حاضر حدود یک سال از انعقاد آن می‌گذرد. این توافقنامه ۳ ساله و به‌صورت موقت است و در صورتی که ایران و اتحادیه اوراسیا نتوانند به‌طور متقابل به تعهدات خود عمل کنند، بعد از ۳ سال تبدیل به تجارت آزاد می‌شود. وی در این باره افزود: براساس توافقنامه بین ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا، حدود ۵۰۰ قلم کالا ازسوی اتحادیه و ۳۰۰ تا ۳۵۰ قلم کالا ازسوی ایران مشخص شده تا تعرفه ترجیحی مبادلات آنها کاهش یابد و به سمت صفر میل کند؛ یعنی در مجموع بیش از ۸۰۰ قلم کالا در تعرفه تجارت ترجیحی ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا تعریف شده و مورد توافق قرار گرفته است.

ایران عضو نیست

کالچی عنوان کرد: نکته‌ای که درباره این توافقنامه قابل‌ذکر است، این است که اعضای این اتحادیه کشورهای روسیه، بلاروس، قزاقستان، قرقیزستان و ارمنستان هستند. در حال حاضر مولداوی عضو ناظر است و به‌زودی ازبکستان نیز به‌عنوان عضو ناظر این مجموعه اضافه می‌شود؛ یعنی ایران و چند کشور دیگر عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا محسوب نمی‌شوند و تنها یک قرارداد تجارت ترجیحی با این اتحادیه منعقد کرده‌اند.

مانعی به نام کرونا

پژوهشگر ارشد مرکز بررسی‌های استراتژیک ریاست‌جمهوری یادآور شد: این توافقنامه در چند ماه ابتدایی انعقاد به‌خوبی پیش رفت و در این مدت جهش قابل توجهی در صادرات محصولات کشاورزی، لبنی و

هادی تیزهوش تابان، رئیس اتاق بازرگانی مشترک ایران و روسیه نیز در این باره در گفت‌وگو با **تجارت** عنوان کرد: ارتباط کشور ما با اتحادیه اقتصادی اوراسیا در قالب توافقنامه از آبان سال گذشته کلید خورد.

البته پیش از آن و در ابتدا ما به‌عنوان کشور مهمان وارد این اتحادیه شدیم و در ادامه پیوستن ما به این اتحادیه در آبان سال گذشته قطعی شد و در حال حاضر نیز تبادل‌ات تجاری مطلوبی از مسیرهای زمینی، ریلی و دریایی با این اتحادیه داریم که می‌تواند در صورت تک‌دام نقش قابل توجهی در بهبود تجارت و توسعه اقتصادی ما داشته باشد. تیزهوش تابان با اشاره به این نکته که کشورهای زیادی نیز تمایل به عضویت در این اتحادیه دارند اما به‌دلیل نداشتن شرایط لازم، هنوز پذیرفته نشده‌اند، خاطر نشان کرد: کشور ما به‌دلیل موقعیت مناسب جغرافیایی، ظرفیت‌های فراوان تولید و توانایی تامین کالاهای موردنیاز کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا مورد توجه اعضای این اتحادیه است و در مقابل مبادلات تجاری با این کشورها مزایای فراوانی برای ما نیز دارد. وی در ادامه تبادل‌ات تجاری با تعرفه‌های بسیار پایین را از مهم‌ترین دستاوردهای ورود به این اتحادیه دانست

و عنوان کرد: این موضوع فرصت‌های فراوانی را برای بازرگانان ایرانی و کشورهای عضو اتحادیه اوراسیا ایجاد کرده و باعث افزایش میزان صادرات ما به این کشورها و در عین حال تامین برخی از نیازهای وارداتی کشور ما با این اتحادیه یعنی روسیه، بلاروس، قرقیزستان، قزاقستان و ارمنستان بسیار تسهیل شده است.

تیزهوش تابان درباره مهم‌ترین طرف‌های تجاری ایران در اتحادیه اقتصادی اوراسیا نیز گفت: در بین کشورهای عضو اوراسیا، روسیه بیشترین ظرفیت را برای صادرات محصولات ایرانی دارد؛ از این‌رو پیش‌بینی می‌کنم کالاهایی که به‌واسطه پیمان اوراسیا صادرات آنها رشد قابل توجهی پیدا کنند، مرکبات، خشکبار، صنایع سبک و صنایع دستی

باید بهتر باشیم

باشد که البته این موضوع بستگی زیادی به شرایط همه‌گیری ویروس کرونا در دنیا دارد. وی با ذکر این نکته که در این نوع مبادلات هر کشوری که بتواند صادرات بیشتری داشته باشد، سود بیشتری خواهد برد، تصریح کرد: ما سعی داریم برای رونق بیشتر اقلام، صادرات خود را به روسیه که باتوجه به شرایط آب و هوایی و اقلیمی، نیاز مبرمی به محصولات کشاورزی ما دارد، افزایش دهیم.

رئیس اتاق بازرگانی ایران و روسیه مواردی را نیز برای مبادلات تجاری موفق در این توافقنامه یا توافقنامه‌های تجاری مشابه ضروری دانست و افزود: برای ایجاد یک ارتباط تجاری موفق لازم است بازرگانان ما آشنایی کامل با قوانین کشور مقصد داشته باشند و شفاف عمل کنند. وی در پایان با تأکید بر لزوم آماده کردن زیرساخت‌ها و بسترسازی‌های مناسب برای گسترش مبادلات تجاری گفت: در حال حاضر کشور ما در بحث صادرات به‌ویژه صادرات محصولاتی مثل صیفی‌جات، با صنایع زیادی مواجه است که باید به‌تدریج این مشکل را برطرف کنیم و ضمن ایجاد امکان فرآوری برای این محصولات، کیفیت بهتری را نیز ارائه دهیم.